

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е

I. УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење Закона о иновационој делатности садржан је у члану 97. став 1. тачка 12. Устава Републике Србије, којим је дато овлашћење Републици да уређује и обезбеђује развој Републике Србије, политику и мере за подстицање равномерног развоја појединих делова Републике Србије, укључујући и развој недовољно развијених подручја, организацију и коришћење простора, научно-технолошки развој, као и тачки 17. тог члана којом се Република овлашћује да уређује и обезбеђује друге односе од интереса за Републику, у складу са Уставом.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Иновациона делатност је први пут уређена у Републици Србији системским Законом о иновационој делатности („Службени гласник РС“, број 110/05), који је дефинисао природу иновационих делатности, доношење годишњих програма, врсту пројеката и кроз које се програмске активности реализују, као и организациону структуру носилаца иновационе делатности. Законом о изменама и допунама Закона о иновационој делатности („Службени гласник РС“, број 18/10) отклоњени су недостаци уочени у трогодишњем периоду примене донетог закона, који су у једном делу узроковани крутим решењима или сувише детаљном регулацијом иновационе делатности, која је по својој природи подложна променама. Законом о изменама и допунама Закона о иновационој делатности („Службени гласник РС“, број 55/13) извршене су измене са циљем усклађивања са Законом о контроли државне помоћи („Службени гласник РС“, број 51/09), као и ради измене начина на који је уређен Фонд за иновациону делатност и ради додатног прецизирања појединих одредаба.

Према Плану рада Владе Републике Србије за 2021. годину предвиђено је доношење новог Закона о иновационој делатности којим се иновациони систем усмерава према истраживањима која за резултат имају иновативне производе и процесе који подстичу привредни и друштвени развој, планира се и отклањање препрека за приступ финансијским средствима, омогућава се програмско финансирање у циклусима од једне и три године и даје се подстицај трансферу технологија у привреду. Нови предлог Закона којим се регулише иновациона делатност представља модеран закон који свој садржај ставља у функцију ефикасног националног система иновација. Нацрт новог Закона сачинило је Министарство просвете, науке и технолошког развоја на иницијативу Кабинета председнице Владе и у непосредној сарадњи са надлежним органима, институцијама, стручњацима из области иновационе делатности, као и кроз активну сарадњу са свим заинтересованим странама.

Осим Плана рада Владе Републике Србије за 2021. годину, започет је нови петогодишњи стратешки оквир усвајањем Стратегије научног и технолошког развоја Републике Србије за период од 2021. до 2025. године, са мотом „Моћ знања“ („Службени гласник РС“, број 10/2021). Ова Стратегија представља инструмент за унапређење квалитета живота грађана Србије помоћу науке, технолошког развоја и иновација. Стратегија препознаје знање и иновације као поуздан темељ за будући економски напредак и раст стандарда грађана, развој образовања и очување здравља, безбедности и националног идентитета у Републици Србији. Овим стратешким документом предвиђено је пружање одговора на питање како се може унапредити квалитет живота грађана помоћу науке и технолошког развоја, јер је знање поуздани темељ за будући економски напредак, развој образовања и очување здравља, безбедности и националног идентитета у Републици Србији. Како би се створили предуслови за подизање нивоа технолошке спремности од

основних идеја до готових производа и услуга, потребно је прилагодити постојећи законски оквир у Републици Србији динамичним глобалним променама у оквиру иновационог сектора, што се односи на стварање оквира за нове финансијске моделе, као и на прилагођавање постојећег система новим облицима инфраструктурне подршке. У складу са предметном стратегијом, ово се постиже кроз подршку научноистраживачким организацијама, стартап и високо-технолошким привредним друштвима, као и кроз стимулативне мере сарадње привреде и науке.

Ради унапређења постојећег система иновационе делатности, нови нацрт Закона доноси следеће промене: дефинисање субјеката иновационе делатности, предвиђено је успостављање мреже научно-технолошких паркова као саветодавног тела, унапређење пословања Фонда за иновациону делатност, реформу регистра иновационе делатности, формализовано давање сагласности на годишњи програм рада корисника субвенција повезаних са иновационом делатношћу, истицање значаја управљања интелектуалном својином насталом у оквиру научноистраживачке организације, уз усклађивање са прописима који регулишу ту област, препознавање улоге и значаја стартапа као и спинофа основаних из научноистраживачких организација са циљем комерцијалне експлоатације иновација. Новим нацртом Закона о иновационој делатности створен је законски основ за нове програме Фонда за иновациону делатност, а у оквиру пословања Фонда за иновациону делатност проширене су надлежности што се односи и на вођење јединственог регистра националног иновационог система.

При разматрању других могућности за испуњавање циљева у вези са унапређењем иновационе делатности у Републици Србији, утврђена је неопходност прописивања новог законског оквира, будући да измене није било могуће увести изменама закона и подзаконских аката.

Доношење новог Закона је најбоље решење јер се на систематичан и целовит начин, уз поштовање начела правне сигурности и владавине права, уређује материја коју само законодавац може уредити, а то су пре свега увођење нових субјеката националног иновационог система и уређивање њихових међусобних односа и проширење делатности Фонда за иновациону делатност.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

Чланом 1. утврђен је предмет уређивања овог закона. Њиме се уређују циљеви и организација примене научних сазнања, техничких и технолошких знања и проналазаштва у функцији унапређења производа, процеса и услуга као покретача развоја Републике Србије, а посебно субјекти националног иновационог система, организација и надлежности Фонда за иновациону делатност, финансирање иновационе делатности и економске подстицајне мере и регистар субјеката националног иновационог система.

Чланом 2. дефинисано је значење појмова у смислу овог закона. Најзначајнији међу њима су појмови национални иновациони систем, иновациона делатност, иновација, субјекат националног иновационог система, иновативни субјект, субјекти иновационе инфраструктуре, инвеститор у иновациону делатност и пословни анђео.

Национални иновациони систем је дефинисан као скуп организација, институција, субјеката националног иновационог система и њихових веза у функцији развоја иновационе делатности у Републици Србији.

Иновациона делатност је дефинисана тако да подразумева активности које се предузимају ради стварања нових производа, технологија, процеса и услуга или значајне измене постојећих, а у складу са потребама тржишта.

Иновација је дефинисана као примена новог или значајно побољшаног производа, процеса или услуге са циљем стварања нове додате вредности, и као таква може бити иновација производа, иновација процеса, иновација организације или маркетиншка иновација.

Субјекат националног иновационог система дефинисан је тако да обухвата иновативне субјекте, субјекте иновационе инфраструктуре, као и инвеститоре у иновациону делатност.

Иновативни субјект је дефинисан као привредно друштво, друго правно лице, део правног лица, предузетник, физичко лице или скуп физичких лица („стартап тим“) који развија иновације, односно пласира своје или туђе иновације на тржиште или у употребу.

Субјекти иновационе инфраструктуре су дефинисани као правна лица која иновативним субјектима пружају стручну, административну, логистичку и другу подршку да своју иновацију развију, ставе у употребу и пласирају на тржиште, а чија је кључна улога стварање окружења за сарадњу науке и привреде.

Инвеститор у иновациону делатност је дефинисан као правно или физичко лице које улаже финансијска средства у иновативне субјекте и/или у субјекте иновационе инфраструктуре.

Пословни анђео је дефинисан као инвеститор у иновациону делатност који у стартапу улаже финансијска средства.

Чланом 3. су иновационе политике дефинисане тако да обухватају постављање циљева и обезбеђење системских услова за стварање, развој и примену иновација. Истим чланом је прописано и да су иновационе политике садржане у документима јавне политике које утврђује Влада у складу са законом који уређује плански систем Републике Србије, као и да те јавне политике Влади предлаже Министарство надлежно за научноистраживачку делатност, технолошки развој и иновациони систем (у даљем тексту: Министарство).

Чланом 4. је прописано да се иновационе политике реализују се путем програма подршке и подстицајних мера намењених иновативним субјектима и субјектима иновационе инфраструктуре, као и на друге начине у складу са овим законом, као и да надлежно министарство обезбеђује услове и прати реализацију истих, а по потреби предлаже Влади мере за отклањање уочених проблема.

Чланом 5. је прописано да су приватни и јавни сектор равноправни у обављању иновационе делатности, као и у коришћењу програма подршке и подстицајних мера.

Чланом 6. је предвиђено да је Министарство одговорно за утврђивање и реализацију иновационих политика, подстицање развоја иновационе делатности, трансфера знања и технологија у привреду, као и за развој и унапређење националног иновационог система у Републици Србији.

Чланом 7. су уређени послови које обавља Министарство, а који између осталог обухватају сарадњу са другим државним органима, предлагање докумената јавне политике у области иновационе делатности и програме подршке иновативним субјектима и субјектима иновационе инфраструктуре Влади, праћење реализације постојећих активности у националном иновационом систему и предлаже програме у складу са развојним потенцијалом Републике Србије, доношење одговарајућих аката ради извршења овог закона, и др.

Чланом 8. је прописано да Министар надлежан за научноистраживачку делатност, технолошки развој и иновациони систем (у даљем тексту: министар) може образовати посебна тела за праћење и подстицање иновационе делатности у посебним областима и привредним гранама, као и да Министар образује Мрежу научно-технолошких паркова као саветодавно тело.

Члан 9. уређује послове и организацију Фонда за иновациону делатност, те се у њему наводи да он обавља послове подстицања и финансирања развоја иновационе делатности, и то не са циљем стицања добити већ са циљем развоја иновационе делатности, уколико се пословањем Фонда за иновациону делатност оствари добит, та добит остаје у Фонду за иновациону делатност и користи се за финансирање основне делатности односно развој иновационе делатности. У овом члану се такође уређује да је седиште Фонда за иновациону делатност у Београду.

Чланом 10. је уређено да Фонд за иновациону делатност обавља стручне и развојне послове у области спровођења иновационих политика, уз истицање послова које Фонд за

иновациону делатност нарочито обавља, што укључује обезбеђивање и управљање финансијским средствима из националних, међународних и других извора у циљу спровођења иновационих политика, подстицање развоја капацитета субјеката националног иновационог система, вођење регистра субјеката националног иновационог система, и др. Овим чланом је такође утврђено да Фонд за иновациону делатност приликом обављања описаних послова може од субјеката националног иновационог система захтевати достављање одговарајућих података и информација.

Чланом 11. је утврђено да Фонд за иновациону делатност доноси годишњи програм рада и финансијски план за његово спровођење, које усваја Управни одбор, при чему на годишњи програм рада сагласност даје Министарство. Такође је утврђено да Фонд за иновациону делатност доставља Министарству извештај о остваривању програма рада за протеклу годину, најкасније до 31. марта текуће године.

Чланом 12. су утврђени извори прихода Фонда за иновациону делатност, који између осталог укључују средстава буџета Републике Србије, средстава остварена по основу реализације иновације чији је развој финансирао Фонд за иновациону делатност, средстава остварених по основу продаје свог удела у власништву привредног друштва, алтернативног инвестиционог фонда и других организација стечених улагањем Фонда за иновациону делатност у развој иновација, и др.

Чланом 13. је утврђено да се средства Фонда за иновациону делатност користе за пружање подршке и подстицаја субјектима националног иновационог система, пружање подршке и подстицаја за реализацију заједничких иновационих пројеката од стране привредних друштава и научноистраживачких организација, улагање у привредна друштва, алтернативне инвестиционе фондове и друге организације, у циљу развоја иновација и за остваривање делатности Фонда за иновациону делатност.

Чланом 14. је утврђена унутрашња организација Фонда за иновациону делатност, односно да су његови органи Управни одбор, Директор и Надзорни одбор. Такође, утврђена је структура тих органа и начин избора. Овим чланом је дефинисана и забрана учествовања на пројектима Фонда за иновациону делатност члановима Управног и Надзорног одбора и Директора као и са њима повезаним лицима.

Чланом 15. је утврђено да Фонд за иновациону делатност има статут и друге опште акте у складу са законом и статутом, као и да статут доноси Управни одбор Фонда за иновациону делатност, уз сагласност Владе. Овим чланом је такође утврђен обим материје коју обухвата статут.

Чланом 16. је уређено да иновативни субјекти могу бити центри носиоци иновационе делатности, стартапи, спинофови и други иновативни субјекти.

Чланом 17. је уређено да су центри носиоци иновационе делатности развојно-производни центар, истраживачко-развојни центар, иновациони центар и центри за трансфер технологија.

Чланом 18. је уређено да је развојно-производни центар иновативни субјекат који ствара иновације, примењује нове технологије, врши пласман производа, услуга и технологија, заснованих на сопственом иноваторском раду и развоју.

Чланом 19. је уређено да је истраживачко-развојни центар иновативни субјекат у ком се обављају примењена и развојна истраживања, стварају иновације и врши пласирање нових знања и технологија, у сопствену производњу и услуге или у производњу и услуге других привредних субјеката.

Чланом 20. је уређено да је иновациони центар иновативни субјекат у ком се на оригинални и систематски начин примењују сопствени и туђи научни резултати и савремени технолошки процеси ради стварања иновација, развоја прототипа, нових производа, процеса и услуга или побољшања постојећих у одређеној области и истовремено врши трансфер знања и технологија у производњу и услуге других привредних субјеката.

Чланом 21. је уређено да је центар за трансфер технологија иновативни субјекат основан ради обављања послова трансфера знања и технологија из научно-истраживачког сектора у привреду. Истим чланом је уређено да трансфер знања и технологија обухвата трагање за идејама и партнерима за процену и комерцијализацију иновација, подршку у вези са управљањем интелектуалном својином, као и подршку при пласману иновација на тржиште.

Чланом 22. је уређено да је стартап новоосновано привредно друштво или предузетник који развија иновативни производ или услугу и који има потенцијал брзог и великог раста.

Чланом 23. је уређено да је спиноф стартап који је основало постојеће правно лице са циљем развоја и комерцијализације иновација, као и да је спиноф научноистраживачке организације стартап основан са циљем развоја и комерцијализације иновација проистеклих из научноистраживачког рада.

Чланом 24. је уређено да други иновативни субјекти могу бити правна и физичка лица која се баве иновационом делатношћу и који су уписани у регистар субјеката националног иновационог система.

Чланом 25. је уређено да субјекти иновационе инфраструктуре могу бити организовани као организација подршке стартапима, научно-технолошки парк, као и други субјекти иновационе инфраструктуре.

Чланом 26. је уређено да је организација подршке стартапима привредно друштво чија је основна делатност спровођење програма подршке стартапима, као и стављање на располагање пословног простора, административних, техничких и других услуга стартапима, са циљем развоја иновационе делатности. Овим чланом је такође уређено да се права и обавезе корисника услуга и организације подршке стартапима уређују међусобним уговором, као и да сви субјекти који користе услуге организације подршке стартапима стичу статус корисника организације подршке стартапима.

Чланом 27. је уређено да је научно-технолошки парк привредно друштво чији је циљ подстицање економског развоја кроз промоцију и развој иновационе делатности путем стимулације и управљања токовима знања и технологија између универзитета, научноистраживачких организација, привредних субјеката и тржишта, као и путем пружања подршке креирању и расту иновативних привредних субјеката. Овај члан такође дефинише и начин стицања статуса члана научно-технолошког парка, као и уређење њихових права и обавеза.

Чланом 28. је уређено да научно технолошки парк, пружа следеће услуге: коришћења пословног простора, лабораторија и телекомуникационе инфраструктуре; административне и књиговодствене услуге; обуке и тренинге; подршке развоју иновативних производа и услуга, припрема и повезивање са потенцијалним инвеститорима, умрежавање и промовисање; пословног и финансијског саветовања; повезане с правима интелектуалне својине као и друге услуге са циљем пружања подршке развоју иновационе делатности.

Чланом 29. је уређено да је други субјекат иновационе инфраструктуре је правно лице или организација које обезбеђује подршку за реализацију иновационе делатности и која је као таква уписана у регистар субјеката националног иновационог система.

Чланом 30. је прописано да Република Србија, аутономна покрајина, јединице локалне самоуправе, привредна друштва, научноистраживачке и образовне организације, друга правна и физичка лица, у складу са законом, могу бити оснивачи или суоснивачи субјеката иновационе инфраструктуре.

Чланом 31. је прописано да се на права интелектуалне својине која су настала као резултат истраживања у акредитованој научноистраживачкој организацији финансираној средствима из буџета Републике Србије примењује се закон који уређује систем науке и истраживања.

Члановима 32. и 33. је утврђено да се ради остваривања циљева иновационих политика могу користити средства буџета Републике Србије, аутономне покрајине и јединица локалне самоуправе, као и средства међународних финансијских организација.

Чланом 34. је уређено да надлежни органи Републике Србије, аутономне покрајне или јединице локалне самоуправе, као и свако правно лице које управља и/или располаже јавним средствима, може, ради остваривања циљева иновационих политика, установити подстицајне мере за субјекте националног иновационог система.

Чланом 35. је уређено да надлежни органи Републике Србије, аутономне покрајне или јединице локалне самоуправе, као и сваки ималац јавног овлашћења може, у циљу развоја иновационе делатности, установити стимулативне процедуре и поступке који би се примењивали на субјекте националног иновационог система, у циљу олакшаног обављања иновационе делатности.

Чланом 36. је уређено да Влада, на предлог министра, а ради подршке субјектима иновационе инфраструктуре и/или иновативним субјектима у развоју иновативних производа и услуга, подстицаја примене и комерцијализације научноистраживачких резултата, подршке коришћењу савремених технологија и изградњи инфраструктуре иновативних субјеката, усваја циљане програме подршке за наредну буџетску годину, као и да начин реализације појединог програма иновационе делатности прописује министар. Овим чланом такође је уређено да начин реализације појединог програма иновационе делатности прописује министар.

Чланом 37. уређено је да се реализација програма циљане подршке врши путем пројеката, као и да у случају када један пројекат реализује више организација оне међусобним уговором одређују носиоца реализације пројекта.

Чланом 38. је уређено да Министарство води јавно доступну евиденцију пројеката у оквиру циљаних програма, као и да по завршетку периода предвиђеног за реализацију пројеката у оквиру циљаних програма, у року од 30 дана, учесници на пројекту достављају Министарству извештај о постигнутим резултатима.

Чланом 39. је уређено да министар прописује услове конкурисања на пројектима у оквиру циљаних програма, услове финансирања пројеката у оквиру циљаних програма и поступак евиденције, презентацију садржаја и постигнутих резултата на пројектима у оквиру циљаних програма.

Чланом 40. је уређено да контролу наменског трошења средстава буџета Републике Србије и реализације пројеката у оквиру циљаних програма Министарство врши у складу са уговором којим се одобрава суфинансирање иновационе делатности буџетским средствима, у складу са овим законом и законом којим се уређује буџетски систем.

Чланом 41. је између осталог уређено да Фонд за иновациону делатност води регистар субјеката националног система, уз подршку службе Владе која је надлежна за пројектовање, усклађивање, развој и функционисање система електронске управе, да се у тај регистар уписују иновативни субјекти, субјекти иновационе инфраструктуре и пословни анђели и да субјекти националног иновационог система нису обавезни да се упишу у предметни регистар. Овим чланом прописано је и да приликом обављања послова вођења регистра, Фонд за иновациону делатност прикупља и обрађује податке од личности, у мери неопходној за вршење наведеног посла у складу са Законом о заштити података о личности.

Чланом 42. је утврђено да аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе подносе Министарству годишњи извештај о резултатима и стању иновационе делатности на својој територији, као и утрошку сопствених буџетских средстава за ту намену као и да садржај и рок за достављање годишњих извештаја прописује министар.

Чланом 43. предвиђено је да Фонд за иновациону делатност, основан Законом о иновационој делатности („Сл. Гласник РС“ бр. 110/2005, 18/2020 и 55/2013), наставља да ради у

складу са овим законом, да сви уговори које је Фонд за иновациону делатност потписао до дана ступања на снагу овог закона остају на снази до истека рока на који су закључени, као и да именовани чланови Управног одбора, Надзорног одбора и Директор настављају да обављају функцију до истека мандата.

Чланом 44. уређено је да ће Фонд за иновациону делатност сва лица уписана у Регистар иновационе делатности уписати у Регистар субјеката националног иновационог система, као и да ће при вршењу тог уписа пословно-технолошки инкубатори бити уписани као организације подршке стартапима.

Чланом 45. је уређено да ће Фонд за иновациону делатност ускладити организацију и начин рада у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Чланом 46. уређено је да ће Министарство и Фонд за иновациону делатност усвојити одговарајуће прописе и ускладити организацију и начин рада у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Чланом 47. је уређено да овај закон ступа на снагу осмог дана од објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“, осим члана 41. чија се примена одлаже до обезбеђивања услова за успостављање регистра субјеката националног иновационог система.

Чланом 48. је прописано да даном почетка примене овог закона престаје да важи Закон о иновационој делатности („Сл. Гласник РС“ бр. 110/2005, 18/2020 и 55/2013), осим чланова 11. и 12. који се односе на регистар иновационе делатности и чија примена престаје даном успостављања регистра субјеката националног иновационог система.

IV. ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ПОТРЕБНА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

Потребна средства за реализацију предметног Закона за 2021. годину, на размену Министарства просвете, науке и технолошког развоја, су у складу са одобреним средствима по програмским активностима/пројектима, одобреним Законом о буџету Републике Србије за 2021. годину („Службени гласник РС“, бр. 149/20, 40/21 и 100/21).

Средства за 2022, 2023 и 2024. годину, из извора 01 – Општи приходи и примања буџета, су у оквиру лимита утврђених од стране Министарства финансија, а из извора 56 – Финансијска помоћ ЕУ, у складу са планираним средствима Министарства финансија.